כפר עולמי · יחידה 1: החיים בעולם משתנה · חוברת קטנה

העולם משתנה

מהדורה למורה · תשובות לשלוש הרמות: בסיסי · ז׳ רגיל · מתקדם

התשובות מופיעות ראשונות. אחריהן: מהלך שיעור מוצע, הצעות לבידול, משחקים לשיעור ופרטים לוודא.

תשובות – רמה בסיסית

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. תמורה	ה
2. כפר גלובלי	א
3. גלובליזציה	ג
4. מהפכת התקשורת	ב
5. מהפכת התחבורה	ד

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. יותר משפחות עם שתי מכוניות	רמת מינוע
2. משפחה שעוברת לגור בעיר אחרת	ניידות
3. נסיעה שלקחה יום נמשכת היום שעה	התכווצות העולם

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה השתנה בדרך שבה אנשים שולחים הודעות?	א. היום התשובה מגיעה מהר מאוד	היום הודעה מגיעה לכל מקום בתוך שניות.
2. מה פירוש ״כפר גלובלי״?	ב. העולם כולו מרגיש כמו כפר אחד	המקומות מחוברים כל כך, שנדמה שכולנו שכנים.
3. איזה כלי תחבורה קיצר מאוד את הנסיעות למקומות רחוקים?	ג. מטוס	מטוס מגיע בשעות למקום שאליו הפליגו פעם שבועות.
4. מהו צד פחות טוב של יותר מכוניות?	ד. יש יותר פקקים וזיהום אוויר	הרבה מכוניות על הכביש גורמות לעומס ולעשן.
5. מה זה ״תמורה״?	ב. שינוי גדול שקורה לאורך זמן	תמורה היא שינוי משמעותי לאורך זמן.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. פעם מכתב לארץ רחוקה הגיע בתוך שנייה.	לא נכון	פעם מכתב לארץ רחוקה הגיע אחרי שבועות ואפילו חודשים.
2. היום אפשר לדבר עם אנשים בצד השני של העולם.	נכון	נכון – הטלפון והאינטרנט מחברים אותנו לכל מקום.
3. לכל שינוי יש רק צד טוב.	לא נכון	לכל שינוי יש גם צד פחות טוב, כמו פקקים בגלל יותר מכוניות.
4. מטוסים ורכבות מהירות קיצרו את זמן הנסיעה.	נכון	נכון – הם מגיעים מהר הרבה יותר מעגלה או מאונייה ישנה.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה

1. כתבו דבר אחד שהשתנה מאז שההורים שלכם היו ילדים.	כשההורים שלי היו ילדים, הם צילמו במצלמה עם סרט וחיכו ימים לתמונות. היום מצלמים בטלפון ורואים מיד.
2. למה אומרים שהעולם הוא ״כפר גלובלי״?	אומרים כך כי אנשים בכל העולם מחוברים בטלפון ובאינטרנט, ויודעים מהר מה קורה במקומות רחוקים, כמו שכנים בכפר.

כרטיס יציאה: שינוי אחד שלמדתי עליו היום הוא… · מילה חדשה שלמדתי: … · צד טוב ושלא טוב של שינוי אחד: … — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמת ז׳ רגילה

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. תמורה	ה
2. כפר גלובלי	א
3. גלובליזציה	ו
4. מהפכת התקשורת	ד
5. מהפכת התחבורה	ג
6. התכווצות העולם	ב

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. יותר משפחות עם שתי מכוניות	רמת מינוע
2. משפחה שעוברת לגור בעיר אחרת	ניידות
3. נסיעה שלקחה יום נמשכת היום שעה	התכווצות העולם
4. טיסה של שעות במקום הפלגה של שבועות	מהפכת התחבורה

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה מתאר הביטוי ״התכווצות העולם״?	ג. הזמן הדרוש כדי להגיע ולתקשר התקצר מאוד	המרחק לא השתנה – הזמן התקצר, ולכן נדמה שהעולם קטן.
2. מהי ״רמת מינוע״?	א. מספר כלי הרכב ביחס למספר התושבים	רמת מינוע מודדת כמה כלי רכב יש ביחס לאוכלוסייה.
3. איזו דוגמה מתאימה ביותר ל״כפר גלובלי״?	ב. שיר חדש נשמע בו ביום ביבשות רבות	המידע עובר מיד לכל העולם, כמו בכפר שבו כולם יודעים הכול.
4. מה מבין אלה הוא מחיר של עלייה ברמת המינוע?	ג. זיהום אוויר ופקקים	יותר מכוניות פירושן יותר עומס ויותר פליטות.
5. איזו שאלה אינה מתוך שלוש שאלות הגאוגרף על שינוי?	ד. כמה עולה השינוי בחנות?	הגאוגרף בוחן מה, איפה ולמי – לא מחיר בחנות.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. גלובליזציה היא תהליך שבו מדינות העולם נעשות תלויות זו בזו יותר ויותר.	נכון	נכון – כלכלות ותרבויות מתחברות ומשפיעות זו על זו.
2. ״התכווצות העולם״ פירושה שהמרחק בין היבשות קטן.	לא נכון	המרחק לא השתנה; הזמן הדרוש כדי להגיע ולתקשר התקצר.
	נכון	נכון – בעולם מחובר שינויים ומשברים עוברים מעבר לגבולות.

3. משבר במקום אחד בעולם יכול להשפיע מהר על מקומות אחרים.		
4. מהפכת התחבורה קשורה בעיקר להמצאת האינטרנט.	לא נכון	מהפכת התחבורה קשורה למטוסים, לאוניות משא ולרכבות; האינטרנט שייך למהפכת התקשורת.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה
1. בחרו תחום אחד (תקשורת, תחבורה, קניות או בילוי) והשוו בין ״לפני״ ל״אחרי״.	בעבר קנו בגדים רק בחנות בעיר, והיום מזמינים ברשת מכל העולם והחבילה מגיעה תוך ימים. השינוי נוח, אבל מגדיל את כמות האריזות והמשלוחים.
2. הסבירו מדוע השתמשו דווקא במילה ״כפר״ כדי לתאר את העולם של היום.	בכפר כולם מכירים זה את זה ויודעים מהר מה קורה אצל השכנים. בזכות התקשורת המהירה גם בעולם מידע עובר מיד, ולכן העולם מרגיש כמו כפר אחד.
3. תארו שינוי אחד ומי מרוויח ממנו ומי עלול להיפגע ממנו.	הכביש המהיר החדש מקצר את הנסיעה לעבודה לתושבי הפרברים, אבל תושבים הגרים לידו סובלים מרעש ומזיהום, ושטח פתוח נהרס.

כרטיס יציאה: תמורה אחת שלמדתי עליה היום… · הסבירו במשפט: ״העולם התכווץ כי… · שאלה שהייתי רוצה לשאול גאוגרף… — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמה מתקדמת

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. תמורה	ז
2. כפר גלובלי	א
3. גלובליזציה	ה
4. מהפכת התקשורת	ד
5. מהפכת התחבורה	ו
6. התכווצות העולם	ח
7. ניידות	ג
8. רמת מינוע	ב

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. יותר משפחות עם שתי מכוניות	רמת מינוע
2. משפחה שעוברת לגור בעיר אחרת	ניידות
3. נסיעה שלקחה יום נמשכת היום שעה	התכווצות העולם
4. טיסה של שעות במקום הפלגה של שבועות	מהפכת התחבורה

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה ההבדל בין מרחק במרחב למרחק בזמן?	ד. מרחק במרחב נמדד בקילומטרים, ומרחק בזמן – בזמן ההגעה	הקילומטרים קבועים; זמן ההגעה הוא שהתקצר.
2. מדוע כפר מבודד עשוי להיות ״רחוק״ יותר מעיר גדולה בצד השני של העולם?	ב. כי לכפר אין חיבורי תחבורה ותקשורת מהירים	מה שקובע את ״הקרבה״ הוא מהירות החיבור, לא רק הקילומטרים.
3. איזה משפט מתאר נכון את הקשר בין ניידות לגלובליזציה?	א. ניידות גבוהה מאפשרת זרימה של אנשים, סחורות ורעיונות, וכך מחזקת את הגלובליזציה	ככל שקל יותר לנוע, הקשרים בין מקומות מתהדקים.
	ג. מחלה שעוברת בטיסות ממדינה למדינה	

4. מה מבין אלה הוא דוגמה להתפשטות של משבר בכפר הגלובלי?		בעולם מחובר גם בעיות עוברות במהירות מעבר לגבולות.
5. איזו טענה מבטאת חשיבה של גאוגרף על כביש חדש?	ב. כדאי לבדוק מי מרוויח מהכביש ומי משלם את מחירו	גאוגרף בוחן יתרונות ומחירים לקבוצות שונות במרחב.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. התכווצות העולם התרחשה באותה מידה בכל המקומות.	לא נכון	מקומות מחוברים היטב "התקרבו" יותר ממקומות מבודדים.
2. רוב המידע בין היבשות עובר בכבלים על קרקעית הים.	נכון	נכון – הכבלים התת-ימיים נושאים את רוב תעבורת המידע הבין-יבשתית.
3. עלייה ברמת המינוע עשויה להגביר את הפגיעה בשטחים פתוחים.	נכון	נכון – יותר מכוניות דורשות יותר כבישים וחניונים.
4. המונח כפר גלובלי מתאר עולם שבו כל אחד חי בכפר חקלאי.	לא נכון	זהו דימוי: העולם מחובר כל כך עד שנראה כמו קהילה אחת קטנה.

חלק ג' – שאלה	תשובה לדוגמה
1. הסבירו בשרשרת של סיבה ותוצאה (לפחות שלוש חוליות) כיצד מטוסי סילון תרמו לגלובליזציה.	מטוסי סילון קיצרו את זמני הנסיעה ← יותר אנשים טסים לעבודה, ללימודים ולתיירות ← נוצרים קשרים עסקיים ותרבותיים בין מדינות ← הכלכלות והתרבויות נעשות תלויות זו בזו יותר.
2. "הטכנולוגיה מקרבת את כולם" – הסכימו או התנגדו לטענה ונמקו בעזרת דוגמה של מקום קרוב ומקום רחוק.	אני מסכים רק בחלקו: עיר גדולה עם שדה תעופה ותקשורת מהירה מתקרבת לערים אחרות, אבל כפר מבודד בלי תשתיות נשאר מאחור, ולכן הפער ביניהם אף גדל.
3. השוו בין שני מחירים של עלייה ברמת המינוע: אחד סביבתי ואחד חברתי.	מחיר סביבתי: זיהום אוויר וסלילת כבישים בשטחים פתוחים. מחיר חברתי: פקקים שגוזלים זמן משפחתי ותאונות דרכים; כמו כן מי שאין לו רכב נשאר תלוי בתחבורה ציבורית שמשתפרת לאט.
אתגר: ראיינו בן משפחה מבוגר על שלושה תחומים (תקשורת, תחבורה, קניות) "אז והיום". ארגנו את הממצאים בטבלה, וכתבו פסקת מסקנה: האם המרחקים בחייו באמת "התכווצו"? למי זה הועיל ולמי פחות?	טבלה: תקשורת – מכתבים וטלפון ציבורי / הודעות ושיחות וידאו; תחבורה – אוטובוס פעם ביום / רכב פרטי ורכבת; קניות – מכולת שכונתית / הזמנות מכל העולם. מסקנה: זמן ההגעה והתקשורת התקצר מאוד, ולכן העולם "התכווץ"; הרוויחו מי שמחוברים לתשתיות, אך חנויות שכונתיות נפגעו והפקקים גדלו.

כרטיס יציאה: ההבדל בין מרחק במרחב למרחק בזמן הוא... · דוגמה למקום שהתקרב ולמקום שנשאר רחוק: ... · שאלה ביקורתית על הכפר הגלובלי: ... — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

מהלך שיעור מוצע (45 דקות)

פתיחה (5 דק׳): משחק "איש תלוי" על אחד המושגים באתר, על הלוח הכיתתי.

מושגים וקריאה (15 דק׳): כל תלמיד/ה בחוברת ברמה המתאימה; קוראים בזוגות ומסמנים את המושגים בקטע.

חלקים א׳–ב׳ (12 דק׳): עבודה עצמית, בדיקה בזוגות בעזרת המושגים.

חלק ג׳ או "חידון מהיר" (10 דק׳): שיחה על שאלה פתוחה אחת, או חידון כיתתי בקבוצות על הלוח.

סיום (3 דק׳): כרטיס יציאה ✂.

בידול בכיתה

- בסיסי: משפטים קצרים, מחסן מילים, משפטי פתיחה. אפשר לקרוא בקול ולעבוד בזוג.
- ז׳ רגיל: אותם מושגים, קטע ארוך יותר ושלוש שאלות חשיבה.
- מתקדם: קטע עשיר, השלמה בלי מחסן מילים, אתגר חוקרים.
- כל הרמות עובדות על אותם מושגים – כך אפשר לקיים דיון כיתתי משותף.

משחקים לשיעור באתר

חידון מהיר (גם במצב לוח כיתתי), איש תלוי, טריוויה ב־3 רמות, התאמת מושגים, זיכרון ומרוץ נכון/לא נכון: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

לוודא לפני השיעור

- מועד הנחת הכבל הטרנס-אטלנטי הראשון לטלגרף (אמצע המאה ה- ,185819?)
- משך המסע הראשון סביב העולם (כשלוש שנים, 1519–1522)
- אוכלוסיית העולם מעל 8,000,000,000
- מהירות רכבות מהירות – יותר מ- 300קמ״ש
- הטלפון הומצא לפני כ- 150שנה (1876)
- רכבות קיטור לפני כמאתיים שנה (1825)
- מספר המטוסים באוויר בו-זמנית בשעות עומס (אלפים רבים)

יצרה: רוית ראש בן ישי